

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Barn kvinnor unga och asyl
Mehrnaz Aram

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-03-15

HSN 2024-0280

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd. I ärendet redovisas Region Stockholms yttrande.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Utkast till lagrådsremiss Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd.

Förslag till beslut

Hälso-och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso-och sjukvårdsnämnden antar hälso-och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar det till Justitiedepartementet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Massflyktsdirektivet aktiverades för första gången genom Europeiska rådets genomförandebeslut den 4 mars 2022. Beslutet fattades med anledning av Rysslands militära invasion av Ukraina den 24 februari 2022. Rådet och EU-kommissionen uttalade under hösten 2022 att skyddet skulle förlängas automatiskt till och med den 4 mars 2024. Den 28 september 2023 beslutade rådet att förlänga skyddet till och med den 4 mars 2025. EU:s massflyktsdirektiv löper ut den 4 mars 2025 och regeringen hänvisar i promemorian till att det pågår diskussioner om en EU-gemensam lösning efter det. Om det mynnar ut i att ukrainare får fortsatt uppehållstillstånd

med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, kommer målgruppen – med nu gällande nationellt regelverk – kunna folkbokföra sig och få samma skyldigheter och rättigheter i Sverige som övriga bosatta. Det löser ut frågan om bättre insatser till målgruppen, såsom till exempel etablerings- och andra arbetsmarknadspolitiska insatser, försörjning, vuxenutbildning samt tillgång till sjukvård och sociala insatser.

Under 2022 beviljades cirka 48 000 personer uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i Sverige och under 2023 beviljades cirka 11 000 personer ett sådant tillstånd. Idag finns ca 15 000 barn och vuxna massflyktingar i Stockholm.

I utkastet till lagrådsremiss föreslås bl.a. att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska kunna folkbokföras tidigare än vad nuvarande reglering medger. Det lämnas också förslag för att säkerställa att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som arbetar ska få tillgång till arbetsbaserad föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Förslagen syftar till att förbättra levnadsvillkoren för utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och ge dem större möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden på ett ändamålsenligt och samhällsekonomiskt effektivt sätt. Det föreslås samtidigt vissa ändringar för att förtydliga nuvarande regelverk, bl.a. att en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte ska vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken eller ha rätt till insatser med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2024. Förslagen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna

Överväganden

Region Stockholms yttrar sig över delar av förslaget, avsnitt 3 och 4 i lagrådsremissen.

Levnadsvillkoren för utlänningar med tillfälligt skydd bör förbättras
För regionen framstår det som att förslagen i promemorian främjar tillgången till hälso-och sjukvård för utlänningar med tillfälligt skydd vilket Region Stockholm ställer sig positiv till.

Utlänningar med tillfälligt skydd ska kunna folkbokföras tidigare

En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, får inte folkbokföra sig under de första tolv månaderna av uppehållstillståndets giltighetstid. Ett barn som föds här i landet och beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, och som inte har folkbokförts vid födseln får folkbokföras om modern folkbokförs. Detsamma gäller om fadern eller barnets förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken folkbokförs och är vårdnadshavare.

Idag är det Migrationsverket som har huvudansvaret för massflyktingarna under de två första åren som uppehållstillståndet gäller. Det sista året innan hemresan är det möjligt att vara folkbokförd.

Ett antal förmåner är kopplade till folkbokföringen eller folkbokföringslagens bestämmelser om när en person ska anses som bosatt i landet. Av 8 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) följer bl.a. att regionen ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom regionen.

Idag har personer med massflyktigstatus rätt till subventionerad vård enligt LMA; lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. vård och tandvård som inte kan anstå.

Förslagen kan medföra vissa ökade kostnader för regionen. Skyddet som massflyktingsdirektivet ger är av tillfällig karaktär och tanken är att flyktingarna ska återvända hem så snart den akuta situationen i hemlandet är över. En rimlig fråga är vilken aktör som ska ha huvudansvaret för massflyktingarna under större delen av deras vistelseperiod i landet. När staten har huvudansvaret blir regionerna kompenserade för kostnader för sjukvården. Efter folkbokföring går det också att få viss ersättning för kostnader för varaktig sjukvård enligt förordning (2010:1122), men det är mer begränsat. Vårdbehovet för denna grupp är troligtvis relativt hög.

Övergång från mottagandet enligt LMA till mottagandet efter folkbokföring

Även om möjligheten till tillfälligt skydd i Sverige förlängs genom direktiv från EU kommer en stor del av målgruppen uppfylla kriterierna för folkbokföring. Det är angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa en ordnad övergång från mottagandet enligt LMA till mottagandet efter folkbokföring. Med det menas ett tydligt kostnadsansvar vid vårdbehov för tiden mellan LMA och folkbokföring.

Denna lagändring kan även innebära en del utmaningar för vårdpersonalen med avseende på etikperspektivet. Som massflykting kan man välja att folkbokföra sig eller fortsätta ha uppehållstillstånd enligt massflyktingdirektivet från den 1 november 2024. Problematiken kan uppstå i mötet med vårdgivarna som ska göra skillnad mellan vilken vård folkbokförda massflyktingar ska få jämfört med icke folkbokförda.

Region Stockholm efterfrågar en fördjupad analys av ekonomiska och andra konsekvenser för olika scenarier framåt samt behov av kompletterande åtgärder och andra insatser som ger regionen så bra planeringsförutsättningar som möjligt.

Ekonomiska konsekvenser

Om förslagen i lagrådsremissen genomförs kan det medföra vissa ökade kostnader för regionen.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslag till beslut förväntas få oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Om förslagen i lagrådsremissen genomförs kan det bidra till positiva konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser

Förslag till beslut förväntas få oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser

Om förslagen i lagrådsremissen genomförs kan det eventuellt bidra till ökade administration då det vissa regionala beslut kan behöva fattas för att underlätta för vårdverksamheterna.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-03-15

HSN 2024-0280

Justitiedepartementet
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2024-03-15